

AP-fondernas verksamhet 2004 (skr. 2004/05:130)

Sammanfattning

I skrivelse 2004/05:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2004 lämnar regeringen en redovisning av AP-fondernas utveckling under förra året – det fjärde verksamhetsåret med den nya organisationen och de nya placeringsreglerna.

Redovisningen innehåller bl.a. en sammanställning av fondernas årsredovisningar och utvärderingar av fondernas förvaltningsresultat och mål. I skrivelsen redovisas också en mer omfattande kartläggning och utvärdering av fondernas kostnadsutveckling. AP-fondernas förvaltningskostnader har under de senaste fyra åren ökat, från omkring 0,17 % av fondkapitalet 2001 till 0,24 % av fondkapitalet 2004.

AP-fondernas resultat uppgick under 2004 till 63,7 miljarder kronor. Skillnaden mellan pensionsavgifterna och pensionsutbetalningarna gav under året ett överskott på 6,8 miljarder kronor. Kostnaden för administrationen uppgick till avrundat 1,2 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att AP-fondernas samlade kapital under förra året ökade med avrundat 69,2 miljarder kronor, från 577 miljarder kronor i slutet av 2003 till 646,2 miljarder kronor i slutet av 2004. Resultatet motsvarar en nominell och real avkastning på 10,9 % respektive 10,5 %.

Utskottet har granskat skrivelsen och föreslår att den läggs till handlingarna.

Utskottet behandlar också fem motioner med anknytning till regeringens utvärdering av AP-fonderna, överföringen av medel från AP-fonderna till statsbudgeten, Sjätte AP-fonden samt förslag om nya regionala utvecklingsfonder och förändringar av AP-fondernas mål och placeringsregler. Utskottet föreslår att motionerna avstyrks. I betänkandet finns 5 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
AP-fondernas verksamhet 2004.....	5
Finansutskottets ställningstagande.....	14
Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten.....	15
Finansutskottets ställningstagande.....	15
Regeringens utvärdering av AP-fonderna.....	17
Finansutskottets ställningstagande.....	17
Avveckling av Sjätte AP-fonden.....	18
Finansutskottets ställningstagande.....	18
Riskkapital och regionala utvecklingsfonder.....	19
Finansutskottets ställningstagande.....	20
Reservationer.....	21
1. Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten, punkt 2 (v).....	21
2. Regeringens utvärdering av AP-fonderna, punkt 3 (fp).....	22
3. Avveckling av Sjätte AP-fonden, punkt 4 (fp).....	22
4. Riskkapital och regionala utvecklingsfonder, punkt 5 (v).....	23
5. Riskkapital och regionala utvecklingsfonder, punkt 5 (mp).....	24
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Skrivelsen.....	26
Följdmotion.....	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	26
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1. Buffertfondernas tillgångar.....	5
Tabell 2. Förvaltningsstruktur i buffertfonderna 2004.....	8
Tabell 3. Sammanfattning av regeringens bedömning.....	9
Tabell 4. Buffertfondernas förvaltningskostnader 2001–2004.....	10
Tabell 5. AP-fondernas kostnader 2004 uppdelade.....	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. AP-fondernas verksamhet 2004

Riksdagen lägger skrivelse 2004/05:130 till handlingarna.

2. Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten

Riksdagen avslår motion

2005/06:Sf386 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3.

Reservation 1 (v)

3. Regeringens utvärdering av AP-fonderna

Riksdagen avslår motion

2004/05:Fi24 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1.

Reservation 2 (fp)

4. Avveckling av Sjätte AP-fonden

Riksdagen avslår motion

2004/05:Fi24 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2.

Reservation 3 (fp)

5. Riskkapital och regionala utvecklingsfonder

Riksdagen avslår motionerna

2005/06:Fi264 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1-3,

2005/06:N366 av Lennart Axelsson (s) och

2005/06:A308 av Peter Pedersen (v) yrkande 6.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

Stockholm den 27 oktober 2005

På finansutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Mikael Odenberg (m), Carin Lundberg (s), Karin Pilsäter (fp), Sonia Karlsson (s), Kjell Nordström (s), Mats Odell (kd), Lars Bäckström (v), Agneta Ringman (s), Gunnar Axén (m), Bo Bernhardsson (s), Roger Tiefensee (c), Hans Hoff (s), Tomas Högström (m), Agneta Gille (s), Yvonne Ruwaida (mp) och Gunnar Nordmark (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I skrivelse 2004/05:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2004 lämnar regeringen en redovisning av AP-fondernas utveckling under förra året – det fjärde verksamhetsåret med den nya organisationen och de nya placeringsreglerna.

Redovisningen innehåller bl.a. en sammanställning av fondernas årsredovisningar och utvärderingar av fondernas förvaltningsresultat och mål. Dessutom redovisas en mer omfattande utvärdering av kostnadsutvecklingen inom AP-fonderna. Med anledning av skrivelsen har en motion väckts. Under allmänna motionstiden 2005 väcktes ytterligare fyra motioner som behandlas i betänkandet. Förslagen i motionerna återges i bilaga 1.

Utskottets överväganden

AP-fondernas verksamhet 2004

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet 2004 läggs till handlingarna.

Fondernas resultat 2004

AP-fondernas (exkl. Sjunde AP-fonden) sammanlagda s.k. marknadsvärderade resultat uppgick under 2004 till 63,7 miljarder kronor, visar sammanställningen av fondernas årsredovisningar.

Skillnaden mellan pensionsavgifterna och pensionsutbetalningarna gav under året ett överskott på 6,8 miljarder kronor. Kostnaden för administrationen uppgick till avrundat 1,2 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att AP-fondernas samlade kapital under förra året ökade med avrundat 69,2 miljarder kronor, från 577 miljarder kronor i slutet av 2003 till 646,2 miljarder kronor i slutet av 2004. Resultatet motsvarar en nominell avkastning på 10,9 %, vilket kan jämföras med en avkastning under 2003 på 16,4 %. Räknas inflationen bort blev den reala avkastningen 10,5 %. Under 2003 var den reala avkastningen knappt 15 %.

Under de senaste fem åren har fondernas avkastning legat på i genomsnitt 1,7 % per år, vilket motsvarar den genomsnittliga inflationen. Den reala avkastningen har således under perioden varit noll.

Under de fyra år som gått sedan AP-systemets nya organisation sjösattes har fonderna visat en genomsnittlig avkastning på 1,2 %. Realt sett har emellertid avkastningen varit negativ, -0,5 %, till följd av att inflationen i genomsnitt varit högre än den nominella avkastningen.

Tabell 1. Buffertfondernas tillgångar

*mdkr*¹⁾

Tillgångar	2001	2002	2003	2004
Svenska och utländska aktier	325 (57,5)	278,2 (57,1)	341,7 (59,2)	382,1 (59,1)
Svenska och utländska räntebärande värdepapper	182 (32,2)	162,5 (33,3)	188,4 (32,7)	204 (31,6)
Realränteobligationer	39,8 (7)	29,7 (6,1)	31,9 (5,5)	39 (6)
Fastigheter	18,4 (3,3)	17,1 (3,5)	15 (2,6)	21,1 (3,3)
Totalt	565,2	487,5	577	646,2
varav utomlands	287,8 (49,3)	279,0 (57,2)	333,5 (57,8)	381,1 (59)
varav valutaexponering	54,3 (9,6)	55,0 (11,3)	69,9 (12,1)	105,6 (16,3)

¹⁾ Siffrorna inom parentes anger andel av totala kapitalet.

Som framgår av tabell 1 bestod fondernas tillgångar vid utgången av 2004 till 59 % av svenska och utländska aktier, vilket motsvarar drygt 382 miljarder kronor. Av dessa var 262 miljarder kronor placerade i utländska aktier och 120 miljarder i svenska aktier. Placeringarna i utländska aktier ökade under året med 28 miljarder kronor medan placeringarna i svenska aktier steg med 12 miljarder kronor.

Omkring 204 miljarder kronor var placerade i svenska och utländska räntebärande värdepapper, varav drygt 92,5 miljarder kronor i svenska och 111,5 miljarder kronor i utländska. Placeringarna i realränteobligationer svarade för 6 % av det totala kapitalet medan fastigheternas andel uppgick till 3,3 %.

Första AP-fonden

Det marknadsvärderade resultatet för Första AP-fonden blev under 2004 15,9 miljarder kronor, vilket motsvarar en avkastning på 11,4 %. Det var samma avkastning som fondens jämförelseindex. Fondens mål är att överträffa jämförelseindex med 0,5 procentenheter (exklusive fastigheter).

Andra AP-fonden

Andra AP-fondens resultat uppgick till 16,1 miljarder kronor. Det motsvarar en avkastning på 11,6 %, vilket är 0,4 procentenheter sämre än jämförelseindex, enligt fondens beräkningar.

Tredje AP-fonden

Tredje AP-fonden visade under 2004 ett marknadsvärderat resultat på 16,1 miljarder kronor. Det ger en avkastning på totalt 11,2 %, vilket enligt fonden är samma resultat som jämförelseindex (avkastningen för fastigheter exkluderad).

Fjärde AP-fonden

Fjärde AP-fondens resultat blev 14,3 miljarder kronor. Det motsvarar en avkastning på 10,6 %, vilket för helåret är 0,3 procentenheter lägre än jämförelseindex.

Sjätte AP-fonden

Sjätte AP-fondens totala resultat uppgick till 1,1 miljarder kronor, vilket motsvarar en avkastning på omkring 8,6 %. Det är drygt 2 procentenheter bättre än fondens uppsatta mål för avkastningen på 6,4 %.

Sjunde AP-fonden

Sjunde AP-fonden är det statliga fondalternativet inom premiereservsystemet. Den s.k. premiesparfonden, vilken är den fond som de s.k. ickeväljarna i premiereservsystemet placeras i, gav under 2004 en avkastning

på 10,1 %. Det är 1,3 procentenheter högre än genomsnittet av samtliga premiepensionsfonders avkastning. Den s.k. premievals-fonden, som är den valbara statliga fonden, gav under samma period en avkastning på 9,6 %, vilket är 0,8 procentenheter högre än genomsnittet för premiepensionsfonderna.

Regeringens utvärdering av fondernas förvaltning

Årets utvärderingar omfattar perioden halvårsskiftet 2001 t.o.m. 2004 för Första till Fjärde AP-fonderna, hösten 2000 t.o.m. 2004 för Sjunde AP-fonden samt de senaste fem åren för Sjätte AP-fonden. Förutom de återkommande utvärderingarna om fondernas strategiska och operativa förvaltning görs i årets skrivelse en omfattande utvärdering av fondernas kostnader. Underlaget till utvärderingen av kostnaderna har utarbetats av konsultfirman KPMG.

Fondernas avkastning och risk

Det är enligt regeringen framför allt fondstyrelsernas beslut om de s.k. normalportföljernas sammansättning som avgör skillnaden mellan fondernas avkastning och risk.

Sedan halvårsskiftet 2001 har Tredje AP-fonden haft den högsta avkastningen, 3,4 % per år, medan Fjärde AP-fonden haft den lägsta avkastningen på 1,5 % per år. Av Tredje AP-fondens avkastning förklaras 3,2 procentenheter av normalportföljens sammansättning medan 0,2 procentenheter förklaras av en aktiv förvaltning. För Fjärde AP-fondens del står normalportföljen för 1,9 procentenheter medan den aktiva förvaltningen gett en negativ avkastning på knappt 0,5 procentenheter per år.

Första AP-fonden har under perioden redovisat en avkastning på 2,8 % per år, 2,9 % från normalportföljen och -0,1 % genom aktiv förvaltning. Andra AP-fonden däremot redovisar en aktiv avkastning på 0,2 % per år och en avkastning av normalportföljen på 2,7 %, vilket tillsammans ger en avkastning på 2,9 %.

Fondernas förvaltningsstruktur

Regeringen har i tidigare utvärderingar uppmärksammat att fonderna har valt att organisera sin förvaltning på ett likartat sätt. Detta påverkar bl.a. oberoendet mellan fonderna. Som framgår av tabell 2 karakteriseras fondernas förvaltningsstrukturer av stora inslag av såväl intern som aktiv förvaltning. Under 2004 förvaltades 63 % till 79 % av kapitalet internt och mellan 21 % till 37 % externt. Den aktiva förvaltningen stod för mellan 77 % till 100 % av förvaltningen. Den passiva förvaltningen svarade därmed för mellan 0 % till 23 % av förvaltningen. Fondernas förvaltningsstruktur och aktiv kontra passiv förvaltning diskuteras ytterligare nedan under redovisningen av utvärderingen av fondernas kostnader.

Tabell 2. Förvaltningsstruktur i buffertfonderna 2004

	AP1	AP2	AP3	AP4
Andel intern förvaltning	76 %	63 %	69 %	79 %
Andel aktiv förvaltning	77 %	90 %	88 %	100 %

Fondernas bolagsstyrning

AP-fondernas styrelser ska årligen fastställa en ägarpolicy. Denna policy ska innehålla mål, medel och regler för beslutsfattande samt allmänna riktlinjer i ägarstyrningsfrågor. Utgångspunkten är att aktivitet i ägarfrågor bidrar positivt till fondernas långsiktiga avkastning.

Regeringen konstaterar att fonderna varit aktiva i ägarfrågor under 2004. Bland annat har de engagerat sig i Förtroendekommisionens arbete och förslaget om en svensk kod för bolagsstyrning. Fonderna har också mycket aktivt bidragit till att lösa frågan om rösträttsskillnaden i företaget Ericssons aktier.

I skrivelsen framgår att Första AP-fonden under 2004 deltagit i 39 bolagsstämmor, dvs. samtliga svenska bolag som fonden äger aktier i. Fonden har dessutom fört diskussioner om t.ex. bonusprogram med styrelserna i ett tiotal bolag. Andra AP-fonden har deltagit i 57 bolagsstämmor samt genom Internetbaserad fullmaktröstning röstat i de 50 största utländska aktieinnehaven. Fonden har vidare deltagit i nomineringsarbetet i ett tiotal bolag samt diskuterat med styrelserna i flera bolag om bonusprogram. Tredje AP-fonden har under 2004 deltagit i 48 bolagsstämmor samt suttit i tio bolags nomineringskommittéer. Fjärde AP-fonden har deltagit i 50 bolagsstämmor och varit representerade i 18 nomineringskommittéer.

I KPMG:s utvärdering av fondernas kostnader, som redovisas nedan, beräknas att fondernas kostnader för bolagsstyrning under 2004 uppgick till mellan en miljon kronor till två miljoner kronor per fond.

Utvärderingen av de enskilda fondernas förvaltning

I tabell 3 sammanfattas kortfattat regeringens synpunkter på fondernas strategiska och operativa förvaltning.

Tabell 3. Sammanfattning av regeringens bedömning

Fond	Regeringens bedömning
Första AP-fonden	Styrelsens uppsatta mål är väl avvägda, men aktiviteten i förvaltningen överrensstämmer inte med målen. Fondens avkastning under perioden understiger jämförelseindex marginellt. Om fonden ska nå styrelsens mål måste goda resultat skapas framöver.
Andra AP-fonden	Fonden har en mycket stor andel aktiva mandat i sin förvaltning, dvs. mål om att förvaltningen i olika delar ska överstiga jämförelseindex. Samtidigt har fonden en låg förvaltningsaktivitet. Denna skillnad är anmärkningsvärd, enligt regeringen. Fondens resultat överstiger jämförelseindex med 0,2 procentenheter per år. Denna extra avkastning uppstod emellertid under tredje kvartalet 2001. Om 2001 räknas bort har avkastningen understigit jämförelseindex med 0,5 procentenheter. Om fonden ska nå styrelsens mål krävs goda resultat framöver.
Tredje AP-fonden	Fonden har en annorlunda risknivå än övriga fonder. Fondens nya operativa mål brister i tydlighet och är lågt satt. Fondens resultat överstiger jämförelseindex med 0,2 procentenheter per år. Om fonden ska nå styrelsens mål om en avkastning över jämförelseindex på 0,4 procentenheter per år under den första femårsperioden måste goda resultat skapas framöver.
Fjärde AP-fonden	Fonden har den högsta andelen intern förvaltning och högsta andelen aktiv förvaltning bland fonderna. Fonden bedriver således en relativt renodlad förvaltning och har den högsta andelen aktier av fonderna. Fonden bidrar därmed till en ökad riskspridning mellan fonderna. Fondens resultat understiger jämförelseindex med 0,5 procentenheter per år. Styrelsens mål är att avkastningen ska överstiga jämförelseindex med 0,7 procentenheter per år mätt över rullande tvåårsperioder. Om målet ska nås krävs mycket goda resultat framöver.
Sjätte AP-fonden	Fonden har i sitt mål sänkt avkastningskravet på den onoterade portföljen och förvaltningen av likviditet. Sänkning för den onoterade portföljen är väl motiverad medan sänkningen för den likvida portföljen är svår att förena med pensionssystemets krav på hög långsiktig avkastning. Fonden har under den senaste femårsperioden uppnått styrelsens avkastningsmål. Förvaltningen av onoterade aktier har uppnått styrelsens mål de senaste två åren men inte sett över hela perioden sedan 1997.
Sjunde AP-fonden	Sjunde AP-fonden har nått styrelsens strategiska mål att ge en högre avkastning än genomsnittet av premiepensionsfonderna. Däremot har fonden inte nått styrelsens operativa mål om att fonden ska överträffa jämförelseindex med 0,5 % per år. För att detta mål ska nås krävs mycket goda resultat framöver.

KPMG:s kartläggning av AP-fondernas kostnader

Buffertfondernas kostnader för förvaltningen av pensionskapitalet har stigit relativt markant under de senaste åren, från omkring 0,17 % av fondkapitalet 2001 till 0,24 % av fondkapitalet 2004 (siffrorna framgår av tabell 4 och bygger på fondernas årsredovisningar).

Tabell 4. Buffertfondernas förvaltningskostnader 2001–2004

mnkr

Fond	2001	2002	2003	2004
Första AP-fonden	182	166	190	244
Andra AP-fonden	187	197	234	330
Tredje AP-fonden	110	177	235	314
Fjärde AP-fonden	175	165	216	246
Sjätte AP-fonden	272	302	340	340
Totalt (inkl. avvecklingsfonderna)	952	1 030	1 234	1 488
Andel av fondkapitalet	0,17 %	0,20 %	0,23 %	0,24 %

På regeringens uppdrag har KPMG kartlagt och analyserat fondernas kostnader för 2004. Kostnaderna redovisas i tabell 5 och uppgifterna skiljer sig något från siffrorna i tabell 4 eftersom KPMG bl.a. rensat årsredovisningsuppgifterna från diverse extra ordinära utgifter.

Som framgår av tabell 5 uppgick AP-fondernas sammanlagda kostnader till 0,23 % av genomsnittligt förvaltad kapital 2004. Av buffertfonderna (Första till Fjärde AP-fonderna) är det Andra AP-fonden som bedriver den dyraste verksamheten, till en kostnad av 313 miljoner kronor eller 0,21 % av förvaltad kapital. Orsaken är enligt KPMG att Andra AP-fonden valt en förvaltningsmodell som innebär såväl höga externa kostnader som höga interna kostnader.

Tabell 5. AP-fondernas kostnader 2004 uppdelade

mnkr 1)

Fond	Interna kostnader	Extern förvaltning	Totalt
Första AP-fonden	145 (0,1)	99 (0,07)	244 (0,16)
Andra AP-fonden	129 (0,09)	184 (0,12)	313 (0,21)
Tredje AP-fonden	124 (0,08)	157 (0,1)	281 (0,19)
Fjärde AP-fonden	146 (0,1)	90 (0,06)	236 (0,16)
Sjätte AP-fonden	121 (0,86)	219 (1,55)	340 (2,41)
Totalt buffertfond.	664 (0,11)	749 (0,12)	1 413 (0,23)
Sjunde AP-fonden	49 (0,12)	28 (0,07)	77 (0,19)
Totalt	713 (0,11)	777 (0,12)	1 490 (0,23)

¹⁾ Siffrorna inom parentes anger andel av genomsnittligt förvaltad kapital.

Den största skillnaden i kostnad mellan fonderna gäller kostnaden för extern förvaltning. Variationen i de interna kostnaderna är däremot betydligt mindre. De högsta externa förvaltningskostnaderna står Andra och Tredje AP-fonderna för medan Första och Fjärde AP-fonderna har betydligt lägre kostnader för den externa förvaltningen.

Bland samtliga fonder har Sjätte AP-fonden den högsta kostnaden, både absolut och i relation till förvaltad kapital. Det beror på att Sjätte AP-fonden framför allt ska placera sina tillgångar i onoterade aktier, vilket är dyrare än en normal förvaltning. Sjunde AP-fonden har den lägsta absoluta förvaltningskostnaden och en relativt låg relativ kostnad givet att fonden är betydligt mindre än de övriga fonderna.

En annan skillnad mellan fonderna är kostnaderna för den direkta förvaltningen. Kostnaden för administration och olika former av s.k. back/mid office är ungefär densamma oavsett fond. Skillnader i kostnader för den direkta traditionella förvaltningen (dvs. all förvaltning exklusive förvaltning av onoterade aktier) beror enligt KPMG på följande faktorer:

- **Storleken på förvaltad belopp.** Det finns stordriftsfördelar i kapitalförvaltning.
- **Komplexitet.** Många olika portföljer ökar komplexiteten och fördyrar förvaltningen.
- **Sammansättning av fondens portfölj.** Till exempel är aktier dyrare att förvalta än obligationer.
- **Avvägning mellan intern och extern förvaltning.** Till exempel är intern förvaltning mer kostnadskrävande än extern förvaltning.
- **Avvägning mellan aktiv och passiv förvaltning.** Passiv förvaltning är billigare än aktiv förvaltning, speciellt vid extern förvaltning. Passiv förvaltning har tydliga stordriftsfördelar.

Enligt KPMG är det tydligt att det är fondernas val av förvaltningsmodell – intern kontra extern förvaltning, aktiv eller passiv förvaltning, utnyttjande av stordriftsfördelar – som till största delen avgör fondernas kostnadsnivå.

KPMG konstaterar vidare att Första- till Fjärde AP-fondernas förvaltningsaktivitet under 2004 inte var tillräckligt hög för att motivera fondernas kostnader inom den traditionella förvaltningen. KPMG menar att de aktiva riskerna i förvaltningen bör öka för att motivera fondernas kostnader, alternativt bör kostnaderna sänkas.

Kostnaderna för fonderna att bedriva aktiv styrning av de bolag de investerar i uppgår till sammanlagt mellan 1,75 miljoner kronor till 3,5 miljoner kronor per fond, enligt KPMG:s beräkningar. I denna kostnad ingår även kostnaderna för uppföljning av fondernas miljö- och etikstrategier.

Kostnaderna för förvaltning av tillgångar i onoterade aktier (benämns private equity i skrivelsen) är betydligt större än kostnaderna för traditionell förvaltning. Kostnaden för denna förvaltning uppgår till drygt 1,8 % av investerat kapital för fonderna sammantagna. Den högsta kostnaden har Sjätte AP-fonden, vars främsta uppgift är att investera i bl.a. onoterade bolag. Övriga fonder får endast investera i onoterade aktier indirekt genom investeringar i s.k. riskkapitalbolag. Sjätte AP-fondens kostnader för förvaltning av den onoterade portföljen uppgår till knappt 2,5 % av investerat kapital, varav drygt två tredjedelar utgörs av avgifter för extern förvaltning. Första AP-fondens kostnader för förvaltning av onoterade aktier

uppgår till 2,3 % av investerat kapital, Andra AP-fondens till knappt 1,4 %, Tredje AP-fondens till 1,2 %, Fjärde AP-fondens till drygt 0,9 % och Sjunde AP-fondens till 0,85 % av investerat kapital.

KPMG:s utvärdering av AP-fondernas kostnader

Första till Fjärde AP-fonderna

KPMG jämför Första till Fjärde AP-fondernas förvaltningskostnader med ett s.k. benchmark bestående av fyra brittiska pensionsfonder, åtta holländska pensionsfonder samt fem svenska livbolag.

Trots beräkningstekniska svårigheter att göra rättvisande jämförelser mellan AP-fonderna och benchmark drar KPMG slutsatsen att Första till Fjärde AP-fondernas genomsnittliga förvaltningskostnader är högre än benchmark. Enligt KPMG uppgick Första till Fjärde AP-fondernas förvaltningskostnad till 0,181 % av förvaltad kapital medan benchmarks förvaltningskostnader i genomsnitt uppgick till 0,107 % av kapitalet.

KPMG redovisar även andra jämförelser, varav de flesta indikerar att AP-fonderna har en hög kostnadsnivå i förhållande till andra förvaltare.

Sjätte AP-fonden

KPMG jämför Sjätte AP-fondens förvaltningskostnader med förvaltningskostnaderna i amerikanska, europeiska och nordiska riskkapitalfonder. KPMG bedömer att Sjätte AP-fondens kostnader för förvaltning av onoterade aktier ligger i nivå med benchmark, trots att det även på detta område är svårt att göra rättvisande jämförelser.

Enligt KPMG är Sjätte AP-fondens kostnader för investeringar i företag som ligger i en tidig utvecklingsfas högre än för benchmarkföretagen. Där emot är Sjätte AP-fondens kostnader för investeringar i företag i en sen utvecklingsfas lägre än i benchmarkföretagen.

Sjunde AP-fonden

Enligt KPMG:s bedömning ligger Sjunde AP-fondens förvaltningskostnader i nivå med benchmark. Benchmark utgörs av fondens konkurrenter inom premiepensionssystemet.

KPMG:s förslag till besparingar

På regeringens uppdrag har KPMG även tagit fram ett antal förslag till besparingar inom fonderna. Förslagen har delats upp i förslag som rymms inom befintlig struktur och regelverk samt förslag som kräver en ny struktur och nytt regelverk. De olika förslagen redovisas under punkterna nedan.

Besparingsförslag inom nuvarande struktur och regelverk

- **Ökat samarbete mellan fonderna.** KPMG anser att det finns utrymme för samarbete mellan fonderna när det gäller bl.a. depåbank-tjänster, externa förvaltare, konsulter och IT. Besparingspotentialen anses dock vara relativt begränsad.
- **Renodling mellan intern och extern förvaltning.** En anledning till fondernas stigande kostnader är att kostnaderna för extern förvaltning ökat utan att det påverkat de interna kostnaderna. Fonderna bör i högre grad än i dagsläget satsa på den ena eller den andra förvaltningsformen.
- **Ökad utläggning på entreprenad (outsourcing).** Fonderna kan spara genom att i högre grad lägga ut uppgifter på andra leverantörer, inom t.ex. den direkta förvaltningen, backoffice, administration och depåbanksverksamhet.

Besparingsförslag inom ramen för en ny struktur och nytt regelverk

- **Samordning av fondernas administration i en gemensam organisation.**
- **Införandet av budgetrestriktioner.** En budgetrestriktion kan införas för fonderna, liknande de som finns för norska Petroleumfonden. Petroleumfonden förvaltas av Norges Bank på norska regeringens uppdrag. Norska finansdepartementet fastställer årligen ett kostnadstak för fonden. Under 2004 uppgick taket till 0,1 % av förvaltad kapital.
- **Minskning av antalet fonder.** Besparingar och stordriftsfördelar kan utvinnas genom att slå samman en eller flera av dagens buffertfonder.

Sjätte AP-fonden

Eftersom KPMG konstaterat att Sjätte AP-fondens kostnader för förvaltning av onoterade aktier ligger i nivå med benchmark finns enligt KPMG ingen större besparingspotential i Sjätte AP-fonden.

För att bättre utnyttja stordriftsfördelar och ge fonderna möjlighet att fokusera på sina kärnverksamheter föreslår KPMG i stället att Första till Fjärde AP-fondernas förvaltning av onoterade aktier förs över till Sjätte AP-fonden. Vidare bör Sjätte AP-fonden överföra förvaltningen av sin likviditetsbuffert till Första till Fjärde AP-fonderna.

KPMG anger också att stora besparingar skulle göras om förvaltningen av onoterade aktier inom pensionssystemets ram helt avvecklades. Det skulle dock däremot förmodligen påverka avkastningen negativt.

Sjunde AP-fonden

Enligt KPMG kan Sjunde AP-fonden omfattas av de förslag till besparingar som nämnts ovan, även om fonden är annorlunda än buffertfonderna och mer påminner om ett fondbolag.

En möjlig rationalisering är, enligt KPMG, att slå samman Premiesparfonden och Premievalsfonden.

Regeringens bedömning av KPMG:s utvärdering och besparingsförslag

KPMG bekräftar den bedömningen som regeringen gjort i tidigare skrivelser om att Första till Fjärde AP-fondernas aktivitet i förvaltningen inte står i proportion till fondernas förvaltningskostnader. Regeringen uppger därför att en dialog kommer att föras med fondernas styrelser om vilka åtgärder som kan genomföras för att öka fondernas kostnadseffektivitet. Åtgärder som förutsätter förändringar i AP-fondernas regelverk kommer enligt regeringen att övervägas i samråd med de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen. Däremot anser regeringen att det inte är aktuellt att minska antalet AP-fonder genom sammanslagningar.

AP-fondernas styrelser har ansvaret för fondernas förvaltning medan regeringen utser styrelsernas ordföranden, vice ordföranden och övriga ledamöter, fondernas revisorer samt utvärderar AP-fondernas verksamhet i efterhand. Regeringen anger i skrivelsen att den avser att utveckla styrningen av AP-fonderna genom att, inom ramen för gällande regelverk, fastställa en tydlig policy som ska ligga till grund för regeringens årliga utvärderingar och för introduktionen av nya styrelseledamöter.

Regeringen anger vidare att regeringen inlett en intern översyn av pensionssystemets samtliga kostnader, till följd av att administrationskostnaderna i ålderspensionssystemet ökat kraftigt. Regeringen avser i anslutning till detta att, vid behov, föreslå åtgärder för att förbättra AP-fondernas kostnadseffektivitet.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har granskat regeringens skrivelse 2004/05:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2004.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att AP-fonderna fortsatte att redovisa goda resultat under 2004, efter de stora förlusterna i samband med nedgången på aktiemarknaderna 2001 och 2002. En genomgång av halvårsrapporterna för 2005 visar dessutom att fondernas resultat fortsatt att stiga under första halvåret 2005, med sammanlagt omkring 53 miljarder kronor. Fondernas sammantagna kapital var vid halvårsskiftet 2005 drygt 100 miljarder kronor högre än vid ingången av 2001 då fondernas nya organisation och nya placeringsregler trädde i kraft.

Fondernas förvaltningskostnader har under de senaste fyra åren ökat, från omkring 0,17 % av fondkapitalet 2001 till 0,24 % av fondkapitalet 2004. Regeringen har i tidigare skrivelser berört frågan om fondernas kostnader. I samband med riksdagens behandling av förra årets skrivelse anförde utskottet att kostnadsutvecklingen i AP-fonderna ytterligare bör studeras och analyseras. Utskottet utgick vidare ifrån att regeringen i det arbetet skulle ta hjälp av expertis på området.

Utskottet konstaterar att skrivelsen för 2004 innehåller en fördjupad analys av fondernas kostnader som genomförts av konsultbolaget KPMG.

Som utskottet anfört tidigare är det viktigt att AP-fonderna agerar kostnadseffektivt utifrån verksamhetens övergripande mål. Inte minst är detta viktigt för att upprätthålla allmänhetens förtroende för förvaltningen av pensionskapitalet. Regeringen anger i skrivelsen att en dialog ska föras med fondernas styrelser om vilka åtgärder som kan genomföras för att öka kostnadseffektiviteten. Det av regeringen anlitate konsultföretaget har också angivit en rad olika förslag till besparingar. Enligt utskottets mening är det viktigt att eventuella åtgärder på området övervägs i samråd med de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna.

Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten

Utskottets förslag i korthet

De fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen har uttalat att det under överblickbar framtid kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonderna till staten. Utskottet ställer sig bakom denna bedömning. Motionen avstyrks. Jämför reservation 1 (v).

Motionen

I *motion S/386* av Lars Ohly m.fl. (v) anförs att för att minska risken för att den s.k. bromsen i pensionssystemet aktiveras bör inga nya medel överföras från AP-fonderna till statsbudgeten (yrkande 3).

Finansutskottets ställningstagande

I och med pensionsreformen försvagades statsbudgeten, bl.a. genom att staten från AP-fonderna övertog finansieringen av förtids- och efterlevandepensioner. För att kompensera försvagningen överfördes under perioden 1999 till 2001 sammanlagt drygt 250 miljarder kronor i 1999 års penningvärde från AP-fonderna till statsbudgeten. I förarbetena inför pensionsbeslutet bedömdes att det behövdes överföringar motsvarande 300–350 miljarder kronor i 1999 års penningvärde för att långsiktigt kompensera de större åtagandena i statsbudgeten (Överföringspromemorian Ds 1998:7).

Våren 2000 beslutade riksdagen att en kontroll av buffertfondernas styrka och den slutliga storleken på överföringen från AP-fonderna till staten skulle genomföras 2004. Om kontrollen resulterade i att ytterligare medel skulle överföras skulle detta ske den 1 januari 2005 (bet. 1999/2000: FiU19).

Vid en kontroll i juni 2004 bestämde den s.k. genomförandegruppen, bestående av representanter från de fem partier som står bakom det nya pensionssystemet, att inga medel ska överföras den 1 januari 2005, men att frågan om en eventuell ytterligare överföring får tas upp på nytt vid ett senare tillfälle. Gruppen var överens om att pensionssystemet fortfarande har en skuld gentemot staten men gjorde samtidigt bedömningen att den nuvarande relationen mellan fördelningssystemets tillgångar och dess pensionsskuld uttryckt i det s.k. balanstalet inte medger en överföring utan att risken för en aktivering av den automatiska balanseringen blir för stor.

I anslutning till utskottets behandling av skrivelsen om AP-fondernas verksamhet 2003 (bet. 2004/05:FiU6) hösten 2004 tillkännagav riksdagen för regeringen att regeringen i vårpropositionen för 2005 – eller på annat sätt under våren 2005 – efter överenskommelse i genomförandegruppen bör återkomma till riksdagen med en tidsplan om när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet ska vidtas och när eventuella ytterligare medel ska överföras från AP-fonderna till staten.

I vårpropositionen för 2005 skrev regeringen att frågan tagits upp i genomförandegruppen och att gruppen framhållit att den anser det vara väsentligt att en slutlig ställning tas och att det inte dröjer för länge innan det sker.

Regeringen anförde vidare:

Därutöver behöver också hanteringen av överskott i pensionssystemet övervägas. Betänkandet Utdelning av överskott i inkomstpensionssystem (SOU 2004:1005) har nyligen remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet. Frågorna kommer att fortsätta beredas med Genomförandegruppen under våren. Mot denna bakgrund behövs det enligt regeringens mening ytterligare tid för att bereda frågan om en tidsplan. Regeringen avser därför att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2006.

I budgetpropositionen för 2006 volym 6 tar regeringen upp frågan på nytt och skriver följande:

... Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. De fem partierna bakom reformen har under dessa överläggningar gjort bedömningen att det under överblickbar tid fortsatt kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden. I detta sammanhang har också frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet diskuterats. Mot bakgrund av dessa överläggningar anser regeringen att frågan om kriterier för ytterligare överföringar bör hanteras i samband med att frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet föreläggs riksdagen i proposition.

Utskottet ställer sig bakom de bedömningar om förutsättningarna för överföring av medel från AP-fonden till statsbudgeten som de fem partier som står bakom pensionsreformen gjort.

Med det som anförts avstyrker utskottet motion Sf386 (v) yrkande 3.

Regeringens utvärdering av AP-fonderna

Utskottets förslag i korthet

Finansdepartementet genomför under hösten en ny upphandling av utvärderingsresurser. I samband därmed breddas inriktningen av utvärderingarna av AP-fondernas verksamhet. Med detta besked avstyrker utskottet motionen.

Jämför reservation 2 (fp).

Motionen

I *motion Fi24* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) konstateras att regeringen i skrivelsen redovisar en genomgång av fondernas olika strategier vad gäller placeringar. Detta väcker enligt motionärerna frågan om vilket syfte regeringen har med sin skrivelse. Som den nu är utformad får den karaktären av att vara en genomgång av huruvida den enskilda fonden slagit index eller ej. Det kan uppfattas som ett implicit krav på ett mycket kortsiktigt beteende. Skrivelsen bör i stället utformas som en analys av fondernas avkastning i relation till pensionsåtagandena, inte i relation till marknadernas utveckling som i dagsläget (yrkande 1).

Finansutskottets ställningstagande

I anslutning till förändringen av AP-fondernas organisation och placeringsregler beslutades att regeringen även i fortsättningsvis skulle ansvara för den årliga utvärderingen av fondernas verksamhet (prop.1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19).

I propositionen framhölls att utvärderingar borde göras av fondernas såväl externa som interna effektivitet. Den externa utvärderingen borde innehålla bedömningar av fondernas strategiska förvaltningsmål som bygger på fondernas åtaganden gentemot pensionssystemet samt de operationella mål som satts upp utifrån förvaltningsmålen. Den interna utvärderingen borde ta fasta på i vilken grad de operationella målen uppnåtts.

Av naturliga skäl har utvärderingarna hittills i viss mån fokuserats kring interna frågor som fondernas avkastning i förhållande till uppsatta jämförelseindex samt fondernas aktivitet och kostnadsutveckling.

Enligt uppgifter från Finansdepartementet ska emellertid regeringen under hösten genomföra en ny upphandling av utvärderingsresurser. I samband därmed ska även utvärderingsmandatet breddas så att kommande utvärderingar i större utsträckning än tidigare kommer att fokusera på bl.a. fondstyrelsernas strategiska beslut.

Enligt utskottets mening är detta en naturlig utveckling som ligger i linje med förslaget i motion Fi24. Enligt utskottets mening finns det av detta skäl ingen anledning för riksdagen att vidta någon åtgärd till följd av motionens förslag. Utskottet avstyrker därför motion Fi24 yrkande 1.

Avveckling av Sjätte AP-fonden

Utskottets förslag i korthet

I Finansdepartementet bereds för närvarande förslag om att infoga Sjätte AP-fonden i det reformerade pensionssystemet samt att anpassa fondens regelverk till det som gäller för buffertfonderna. I avvaktan på regeringens beredning avstyrker utskottet motionens förslag.

Jämför reservation 3 (fp).

Motionen

I *motion Fi24* av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anförts att regeringen räknar Sjätte AP-fonden som en buffertfond men att fonden inte ingår i femparti-uppgörelsen om pensionssystemet. Därför bör, enligt motionärerna, Sjätte AP-fonden helt och fullt inordnas i buffertsystemet genom att dess nuvarande direktiv ersätts med direktiven och placeringsreglerna för Första till Fjärde AP-fonderna. Det bör också övervägas i vilken form en samordning med Andra AP-fonden kan ske (yrkande 2).

Finansutskottets ställningstagande

Sjätte AP-fonden (dåvarande sjätte fondstyrelsen) bildades 1996 genom att den s.k. avvecklingsstyrelsen, dvs. den styrelse som skulle avveckla löntagarfonderna, bytte namn till sjätte fondstyrelsen (prop. 1995/96:171). Fondstyrelsen fick samma år i uppdrag att placera omkring 10 miljarder kronor i aktier för att öka tillgången på riskvilligt kapital för onoterade företag (prop. 1995/96:25).

Sjätte AP-fonden är en del av pensionssystemets buffert men ingick inte i fempartiöverenskommelsen om det nya pensionssystemet och omorganiseringen av AP-fondssystemet våren 2000. Därför skiljer sig fondens mål och placeringsbestämmelser från de övriga buffertfondernas regelverk. Det finns heller inga bestämmelser som reglerar överföringar av medel från Sjätte AP-fonden till pensionssystemet.

I början av juni 2004 presenterade Finansdepartementet en promemoria om Sjätte AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (Ds 2004:25). I promemorian föreslås bl.a. att Sjätte AP-fondens regelverk så långt det är möjligt ska anpassas till det regelverk som gäller för Första till Fjärde AP-fonderna samt att regelverket moderniseras för att mer passa dagens marknader för onoterade aktier.

Vidare föreslås att Sjätte AP-fonden fullt ut infogas i det reformerade pensionssystemet, bl.a. genom att tillvägagångssättet för leverans av kapital från Sjätte AP-fonden till pensionssystemet regleras samt att fonden får samma övergripande mål som Första till Fjärde AP-fonderna – att kapitalet ska förvaltas så att det blir till största möjliga nytta för inkomstspensionen. I promemorian föreslås också att Sjätte AP-fonden får möjlighet att

placera kapital i utländska tillgångar. I enlighet med reglerna för övriga buffertfonder ska dock högst 40 % av fondens kapital få vara exponerat för valutarisk.

Promemorian har varit ute på remiss och frågan bereds för närvarande i Finansdepartementet.

Utskottet vill avvakta resultatet av regeringens beredning innan ställning tas till förändringar i Sjätte AP-fondens regelverk. Därför avstyrker utskottet motion Fi48 yrkande 2.

Riskkapital och regionala utvecklingsfonder

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att pensionssystemets tillgångar bör användas i närings- eller regionalpolitiskt syfte.

Jämför reservationerna 4 (v) och 5 (mp).

Motionerna

I *motion Fi264* av Ulf Holm m.fl. (mp) anføres att det finns stora fördelar, samhällsekonomiskt och för den enskilde individen, att skapa regionutvecklingsfonder i olika regioner i Sverige. Sådana utvecklingsfonder skulle stimulera utvecklingen i den egna regionen t.ex. genom att delar av löntagarnas pensionskapital placeras så att det gynnar sysselsättningen i regionen. Det skulle också bidra till att öka ägarinflytandet och ägaransvaret. Det kapital som till delar skulle kunna avsättas till regionutvecklingsfonder är enligt motionärerna premiepensionsmedel samt avtalspensionerna på både det privata och offentliga området. Tillsammans uppgår detta kapital till åtskilliga hundratals miljarder kronor. I Kanada finns sedan drygt 20 år tillbaka olika regionala utvecklingsfonder. Erfarenheterna visar att fonderna varit framgångsrika och enligt oberoende forskare hade fonderna fram till 1998 skapat 50 000 nya jobb i Kanada (yrkande 1). Enligt motionärerna bör regeringen verka för att det på försök startas en regionutvecklingsfond i någon av Sveriges regioner samt att regeringen utreder förutsättningarna för tillkomsten av regionutvecklingsfonder (yrkandena 2 och 3).

I *motion A308* av Peter Pedersen (v) anføres att staten bör möjliggöra och stimulera tillkomsten av lokala och regionala fonder, som kan bistå med nödvändigt riskkapital för att skapa tillväxt i hela landet samt skapa ett långsiktigt ägande. De s.k. Kanadafonderna bör i detta sammanhang studeras närmare. De pensionsfonder som löntagarna i dag äger gemensamt bör användas i syfte att långsiktigt utveckla produktionen, skapa jobb och en hållbar utveckling. Fonderna bör också ges möjlighet att kunna ge sina ägare makt och inflytande som motsvarar ägarandelen i de företag fonderna äger aktier (yrkande 6).

I *motion N366* av Lennart Axelsson (s) anføres att den svenska finansmarknaden inte klarar att förse behövande företag med det riskkapital de behöver för att växa. Inte minst till såddfinansieringen är det svårt att få till stånd ett jämnt finansieringsflöde över olika konjunkturfaser. Samhället bör därför ta ett övergripande ansvar för att lånekapital och riskkapital når ut i hela landet. Den viktigaste insatsen för att förbättra kapitalsituationen för svenska företag vore att låta AP-fonderna avsätta en mindre del av sitt kapital till riskkapitalinvesteringar för att stimulera framväxten av nya företag. Det skulle räcka med att 0,5 % av fondernas kapital avsätts för riskkapital. För att riskkapitalet ska nå ut i alla delar av landet bör placeringarna ske via Almis regionala bolag. AP-fonderna borde också vara mer aktiva i rollen som ägare av företag. I dag får fonderna äga högst 10 % av ett företag. Om fonderna tilläts ha större ägarandelar i sina största innehav skulle deras placeringar kunna främja ett långsiktigt och aktivt ägarskap i svenska företag.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har återkommande behandlat motionsförslag om att tillgångarna i pensionssystemet borde kunna användas för näringspolitiska ändamål, senast i betänkandet om AP-fondernas verksamhet 2003 (bet. 2004/05:FiU6).

Enligt utskottets mening är det viktigt att det förs en livlig och konstruktiv debatt om kapital- och riskkapitalförsörjningen i näringslivet.

När det gäller AP-fonderna är emellertid de fem partier som står bakom pensionsreformen överens om att de medel som tillförs AP-fonderna inte ska användas i närings-, regional- eller ekonomisk-politiska syften. Fondernas tillgångar ska däremot förvaltas till största möjliga nytta för pensionssystemet, och avkastningen ska långsiktigt maximeras i förhållande till risken i placeringarna.

Av detta skäl finns det ingen anledning för utskottet att föreslå att riksdagen vidtar någon åtgärd med anledning av motionsförslagen. Utskottet avstyrker därför motionerna Fi264 (mp) yrkandena 1–3, A308 yrkande 6 (v) samt N366 (s).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten, punkt 2 (v)

av Lars Bäckström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om överföringar från AP-fonderna till statsbudgeten. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Sf386 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 3.

Ställningstagande

Hittills har 245 miljarder kronor förts över från AP-fonderna till statsbudgeten för att täcka statens kostnader för förtids- och efterlevandepensioner. Vid vad man tidigare kallade för en slutlig kontrollstation bestämde den s.k. genomförandegruppen i juni 2004 att inga nya medel skulle överföras den 1 januari 2005 men att man senare skulle ta ställning till framtida överföringar från AP-fonderna. Under 2005 har genomförandegruppen kommit fram till att det under överblickbar framtid saknas förutsättningar för att föra över medel från AP-fonderna till staten samt att frågan framöver ska behandlas i anslutning till frågan om hantering av överskott i pensionssystemet.

Uppgifter från Försäkringskassan visar att risken är överhängande att den s.k. bromsen i pensionssystemet ska slå till och att pensionärerna därmed kommer att få lägre pensioner. Risken för att bromsen slår till ökar kraftigt om genomförandegruppen beslutar sig för att föra medel från AP-fonderna till statsbudgeten.

Vänsterpartiets uppfattning är att riksdagen bör fatta beslut om att inga ytterligare medel ska föras över från AP-fonderna till statsbudgeten, detta för att förhindra att bromsen slår till samt för att säkra pensionssystemets långsiktiga hållbarhet.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag anfört om överföringar från AP-fonderna till staten. Jag tillstyrker motion Sf386 (v) yrkande 3.

2. Regeringens utvärdering av AP-fonderna, punkt 3 (fp) av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om regeringens skrivelse om AP-fonderna och utvärderingarna av fondernas resultat. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Fi24 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 1.

Ställningstagande

Utformningen av regeringens utvärderingar av AP-fondernas placeringsstrategier fokuserar i alltför stor utsträckning på om fondernas avkastning över- eller understigit fondernas uppsatta jämförelseindex. Detta sätt att bedriva utvärderingarna riskerar att uppmuntra till ett mycket kortsiktigt placeringsbeteende hos fonderna.

Det som är intressant från pensionssystemets synpunkt är inte hur fondernas avkastning utvecklats i relation till marknaden, utan hur avkastningen långsiktigt ter sig i förhållande till de åtaganden om pensionsutbetalningar som finns i pensionssystemet.

Vi anser därför att regeringens skrivelse om AP-fonderna samt utvärderingarna av AP-fondernas avkastning i framtiden bör inriktas mot analyser av AP-fondernas resultat ställda mot de långsiktiga åtagandena i pensionssystemet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anfört om regeringens skrivelse och regeringens utvärderingar av fondernas resultat. Vi tillstyrker därmed motion Fi24 yrkande 1.

3. Avveckling av Sjätte AP-fonden, punkt 4 (fp) av Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Nordmark (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Sjätte AP-fonden. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Fi24 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) yrkande 2.

Ställningstagande

Sjätte AP-fonden är inte en del av fempartiuppgörelsen om pensionssystemet, men fondens kapital ingår i pensionssystemets totala buffertfondering.

Fonden är en främmande fågel i systemet. Fondens uppgift är att agera riskkapitalfond med bl.a. inriktning mot små och medelstora företag.

Vi anser att staten inte ska kunna bedriva näringspolitik på det sätt som riktlinjerna för Sjätte AP-fonden ger möjlighet till. Hittills har dock inte fonden utnyttjat denna möjlighet, utan kapitalet har förvaltats på ett sätt som stämmer väl överens med de riktlinjer som fastställts för Första till Fjärde AP-fonderna.

Vår uppfattning är därför att Sjätte AP-fonden ska inordnas i buffertsystemet genom att dess nuvarande direktiv ersätts med de direktiv och placeringsregler som gäller för Första till Fjärde AP-fonderna. Möjligtvis bör denna förändring ske genom att Sjätte AP-fonden inordnas i Andra AP-fonden.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi anfört om Sjätte AP-fonden. Vi tillstyrker därmed motion Fi24 yrkande 2 (fp).

4. Riskkapital och regionala utvecklingsfonder, punkt 5 (v)

av Lars Bäckström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om pensionskapital och regionalt riskkapital. Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2005/06:A308 av Peter Pedersen (v) yrkande 6 och avslår motionerna

2005/06:Fi264 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1-3 och

2005/06:N366 av Lennart Axelsson (s).

Ställningstagande

Den viktigaste metoden för att klara framtidens pensionskostnader är enligt Vänsterpartiets uppfattning att upprätthålla en uthållig, hög sysselsättning och en låg arbetslöshet i den svenska ekonomin. Det förutsätter bl.a. ett aktivt och differentierat näringsliv. För att nå det målet krävs en aktiv och målmedveten näringspolitik. Vänsterpartiet anser därför att reglerna för placeringar av pensionskapitalet i AP-fonderna bör förändras för att möjliggöra och befrämja en mer aktiv näringspolitik.

För att skapa tillväxt i hela landet är det också angeläget att analysera och diskutera riskkapitalförsörjningen i olika delar av Sverige samt hur ett långsiktigt regionalt ägande kan uppmuntras. En intressant konstruktion i detta sammanhang är de regionala s.k. Strukturutvecklingsfonderna som

under 1980- och 1990-talen startades upp i Kanada. Vänsterpartiet anser att regeringen bör utreda möjligheterna att förbättra tillgången på regionalt riskkapital. I detta sammanhang bör Kanadafonderna närmare studeras.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag anfört om placeringar av pensionskapital och regionalt riskkapital. Jag tillstyrker därmed delvis motion A308 (v). Motionerna Fi264 (mp) yrkandena 1–3 och N366 (s) avstyrks.

5. Riskkapital och regionala utvecklingsfonder, punkt 5 (mp) av Yvonne Ruwaida (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om regionala utvecklingsfonder. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fi264 av Ulf Holm m.fl. (mp) yrkandena 1-3 och
avslår motionerna

2005/06:N366 av Lennart Axelsson (s) och

2005/06:A308 av Peter Pedersen (v) yrkande 6.

Ställningstagande

Bristen på riskvilligt kapital är i dag ett av de största hindren för en blomstrande regional och lokal ekonomisk utveckling. Dessutom är löntagarnas inflytande över hur deras pensionspengar placeras i olika företag och tillgångar mycket begränsat.

Enligt min mening skulle det finnas många fördelar, såväl samhällsekonomiska som för den enskilde individen, med att inrätta regionutvecklingsfonder uppbyggda av pensionspengar i olika delar av Sverige. Fonderna skulle stimulera utvecklingen i den egna regionen genom att delar av löntagarnas pensionskapital placeras så att det gynnar sysselsättningen på orten eller i regionen. Dessutom skulle därmed också löntagarnas inflytande och ägaransvar öka.

Fonderna skulle erhålla kapital genom att löntagarna avsätter en viss mindre del av t.ex. premiepensionsmedlen och avtalspensionerna på både det privata och offentliga området till sin egen regionala utvecklingsfond. Totalt uppgår dessa medel i dagsläget till åtskilliga hundratals miljarder kronor.

I Kanada finns sedan drygt 20 år tillbaka olika regionala utvecklingsfonder. Erfarenheterna visar att fonderna varit framgångsrika, och enligt oberoende forskare hade fonderna fram till 1998 skapat 50 000 nya jobb i Kanada.

Jag anser att regeringen bör verka för att det på försök startas en regionutvecklingsfond i någon del av Sverige samt att regeringen utreder förutsättningarna för tillkomsten av regionutvecklingsfonder.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag anfört om regionala utvecklingsfonder. Jag tillstyrker därmed motion Fi264 (mp) yrkandena 1–3. Motionerna N366 (s) och A308 (v) avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2004/05:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2004.

Följdmotion

2004/05:Fi24 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att genomgången av skr. 2004/05:130 bör ha en inriktning mot en analys av fondernas resultat med sikte på de långsiktiga pensionsåtagandena.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sjätte AP-fondens nuvarande direktiv och placeringsregler bör upphöra och att fonden fullt ut bör inordnas i buffertfondssystemet med samma direktiv och placeringsregler och att detta bör ske genom en samordning med Andra AP-fonden.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Fi264 av Ulf Holm m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fördelen med tillkomsten av regionutvecklingsfonder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att verka för att det på försök startas en regionutvecklingsfond i någon av landets regioner.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen låter utreda förutsättningarna för tillkomsten av regionutvecklingsfonder.

2005/06:Sf386 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte en enda överföring till får ske från AP-fonderna.

2005/06:N366 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riskkapital.

2005/06:A308 av Peter Pedersen (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att olika pensionsfonder skall användas i syfte att långsiktigt utveckla produktionen samt skapa jobb och en hållbar utveckling.